

FESTIVAL
midis
MINIMES

ÉTÉ / ZOMER 2026

31.07

PROGRAMME DU JOUR
PROGRAMMA VAN DE DAG

Richard Mudge

(1718-1763)

Concerto pour orgue en fa majeur /
Orgelconcerto in F-groot

Preludio: Allegro

Largo alla breve

Allegro

Adagio

Allegro ma non presto

George Frideric Handel

(1685-1759)

Concerto pour orgue en la majeur, HWV 296 /
Orgelconcerto in A-groot, HWV 296

Largo e staccato

Andante

Grave

Allegro

Bart Jacobs

orgue / orgel

LES MUFFATTI

Josej Žák

konzertmeister

Laurent Hulsbosch

violon / viol

Louise Moreau

violon / viol

Jorlen Vega Garcia

violon / viol

Rafael Núñez Velásquez

violon / viol

Daniel Boothe

violon / viol

Yun Kyung Kim

alto / altviool

Julie Vermeulen

alto / altviool

Corentin Dellicour

violoncelle / cello

Benoît Vanden Bemden

contrebasse / contrabas

Raphaël Collignon

clavecin / klavecimbel

.....
PROCHAIN CONCERT
VOLGEND CONCERT

03.08

LES KAPSBER'GIRLS

VOX FEMINAE

**Andrea Falconieri, Francesca
Campana, Francesca Caccini,
Barbara Strozzi,
Antonia Bembo**

COMMENTAIRE

Arrivé à Londres en 1712 pour y présenter ses opéras à un public friand du genre, Georg Friedrich Haendel saisit l'opportunité de l'interdiction, à partir de 1732, des représentations scéniques les mercredis et samedis du carême pour faire exécuter des oratorios, genre alors inconnu à Londres, où des livrets tirés de la Bible étaient mis en musique avec des effets instrumentaux et vocaux conséquents, mais sans mise en scène. Il installa d'abord l'orchestre en fosse, puis dès l'année suivante sur la scène, derrière les chanteurs placés sur les côtés, dirigeant l'ensemble en battant la mesure.

En 1735, Haendel eut à sa disposition un nouvel orgue, plus grand et avec plus de jeux que précédemment. Pour une reprise d'*Esther*, la publicité mentionna « *two new concertos on the organ* ». C'est probablement la première fois qu'il joua un concerto entre les actes d'un oratorio. Il publiera ses *Six Concertos for the Harpsichord or Organ* op. 4 en 1738. Ceux-ci sont assez simples : l'orgue et l'orchestre jouent principalement en alternance, sans doute en raison du manque de contact avec les musiciens, l'instrument se trouvant à l'arrière-scène.

En 1738, il commanda un orgue doté d'un mécanisme le reliant à un clavecin placé en milieu de scène. Cela lui permit de rester au clavecin pendant toute la représentation, d'assurer lui-même la basse continue, de soutenir les chœurs avec l'orgue et de jouer ses concertos sans bouger de place. Il écrivit également des mouvements d'oratorio avec orgue obligé, dans *Saul* (1739) et *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato* (1740). C'est dans ces conditions que le *Concerto pour orgue en ré majeur* (HWV 296, 1739) put être conçu : la disposition permettant un meilleur contact, l'orchestre prit de l'ampleur dans son accompagnement. Malgré ses grandes qualités, il ne fera pas partie de l'édition posthume par John Walsh (1761), regroupant six concertos créés entre 1740 et 1751 (op. 7).

Haendel donna ainsi ses oratorios et concertos à Londres et à Dublin jusqu'à ce que sa cécité l'oblige, en 1751, à en confier la direction à John Christopher Smith. Il continua néanmoins à jouer ses concertos de mémoire et en improvisant les passages solos quasiment jusqu'à sa mort en 1759. Son influence rayonna bien au-delà de Londres : ses œuvres furent reprises dans toute l'Angleterre, et il inspira de nombreux compositeurs de la génération suivante, aussi bien dans les grandes villes universitaires comme Oxford que dans les centres provinciaux comme Newcastle ou Birmingham. C'est dans ce contexte que s'inscrit Richard Mudge, ecclésiastique né en 1718 dans le Devon. Il étudia la théologie à Oxford dès 1734, mais on ne sait pas avec qui il apprit la musique. Il est néanmoins probable qu'il entendit William Hayes à Oxford avant de se fixer dans la région de Birmingham en 1741. En 1749, il publia *Six Concertos in Seven Parts* en forme de *concerti grossi*, dont le dernier met à l'honneur l'orgue dans un style plus moderne, avec des passages virtuoses pour le soliste.

Mais peut-on attribuer à « Mr Handel » l'invention du concerto pour orgue ? Le compositeur anglais Charles Babel, mort en 1723, écrivit un mouvement de *concerto grosso* avec une partie d'orgue solo bien avant que Haendel commence à jouer ses oratorios. Haendel, lui-même, écrivit une magnifique partie pour orgue dans une sonate et dans un air de l'oratorio romain *Il trionfo del Tempo e del Disinganno* en 1707. En Allemagne, Johann Sebastian Bach écrivit plusieurs *sinfonie* de cantates avec orgue obligé en 1726.

Si ces quelques exemples sont antérieurs aux concertos et constituent donc de premiers exemples de pièces orchestrales avec orgue solo, il est indéniable que Haendel fut le premier, tant en Angleterre qu'ailleurs en Europe, à publier un recueil complet de concertos pour orgue et orchestre. Cela devint ensuite un genre à part entière qui fit de nombreuses émules : plus de deux cents concertos furent écrits par des compositeurs anglais avant la fin du XVIIIe siècle.

Benoît Vanden Bemden

BIOGRAPHIE

Les Muffatti

Né à Bruxelles en 1996 d'une passion partagée par ses membres pour la musique d'ensemble, l'orchestre Les Muffatti s'est forgé un territoire à part sur la scène baroque. Il se démarque en effet par son fonctionnement collégial où les décisions se prennent ensemble, dans une horizontalité aussi rare que sa longévité, où un noyau fixe de musicien·nes peut grandir selon les projets et où les choix de répertoire sont sans cesse réinterrogés. Car c'est là sa signature : aller chercher des œuvres que l'on ne joue pas, ou presque pas, et les confronter à une lecture neuve, inviter à cette fin de fidèles complices venus d'ici ou d'ailleurs, pour que la musique baroque reste un champ d'exploration plutôt qu'un patrimoine sous cloche. Sa discographie chez Ramée compte une dizaine d'enregistrements salués par la critique. La Brockes-Passion de Reinhard Keiser (2014), enregistrée avec l'ensemble Vox Luminis, a remporté les principaux prix belges : Klara Award, Prix Caecilia et Octave de la musique. Son album consacré aux reconstitutions des concertos pour orgue de Johann Sebastian Bach avec Bart Jacobs (2019), en soliste a reçu de prestigieuses distinctions internationales : Diapason d'Or de l'année (France), Luister 10 (Pays-Bas), Klara Award du disque de l'année (Belgique), CD du mois du magazine Toccata (Allemagne). Son dernier enregistrement, Bach Triple (2024), avec Sophie Gent, Frank Theuns et Bertrand Cuiller en solistes, a été tout aussi largement salué par la critique et le public.

Près de trente ans après la fondation de l'orchestre, l'amitié et le plaisir de jouer ensemble en restent le fil rouge. La critique le reconnaît, le public ne s'y trompe pas : les musiciens offrent des prestations généreuses et sans compromis, vivantes parce que pensées collectivement. Le baroque des Muffatti n'est pas sage ; il dialogue, il déplace, il réjouit.

L'ensemble Les Muffatti est soutenu par la Fédération Wallonie-Bruxelles.

Bart Jacobs

Bart Jacobs compte parmi les figures majeures de l'orgue belge contemporain. Formé à l'Institut Lemmens de Leuven, où il étudie l'orgue, le clavecin et la basse continue auprès de Reitze Smits et Kris Verhelst, il obtient ses masters avec la plus grande distinction. À l'issue de ses études, il est nommé organiste du Chœur de la cathédrale de Bruxelles sous la direction d'Erik Van Nevel.

Entre 2006 et 2010, il se distingue lors de plusieurs concours internationaux prestigieux : premier prix du Concours Schnitger d'Alkmaar — une première pour un musicien belge —, troisième prix du Concours Sweelinck d'Amsterdam, ainsi que quatrième prix et prix du public au Concours Musica Antiqua de Bruges. Depuis 2012, Bart Jacobs est organiste titulaire de la cathédrale des Saints-Michel-et-Gudule à Bruxelles. Très actif dans la région du Klein-Brabant, il y œuvre comme organiste, professeur d'orgue et promoteur du patrimoine organistique. Il est également organiste titulaire de l'orgue Thomas de Bornem. Comme soliste et continuiste, il se produit à travers toute l'Europe avec des ensembles renommés tels que Vox Luminis, Les Muffatti, Il Gardellino, Currende, Psallentes ou Hather Consort. Sa discographie, saluée par la critique internationale, comprend de nombreux enregistrements consacrés à Johann Sebastian Bach ainsi que plusieurs collaborations remarquées. Parmi ses succès figurent notamment *Ein feste Burg ist unser Gott* (Ricercar, 2016), récompensé par un Choc de Classica, 5 Diapasons et un Gramophone Editor's Choice, ainsi que *Concertos for organ and strings* (Ramée, 2019), couronné par un Diapason d'or de l'année et un Klara Award.

Collaborateur du projet *All of Bach* de la Nederlandse Bachvereniging, Bart Jacobs poursuit également une activité de création et de recherche artistique au sein du duo d'orgue 422play, fondé avec Reitze Smits. Depuis plusieurs années, il enseigne l'orgue et le clavecin à Bornem et à l'Institut Lemmens de Leuven. En 2021, il reçoit le Prix culturel de Bornem.

COMMENTAAR

Georg Friedrich Händel was in 1712 naar Londen verhuisd om er zijn opera's te presenteren aan een publiek dat dol was op het genre. Vanaf 1732 werden toneelvoorstellingen op woensdagen en zaterdagen tijdens de vastentijd verboden en Händel greep die kans aan om oratoria te laten uitvoeren, een genre dat in Londen toen nog onbekend was. Daarbij werden op de Bijbel gebaseerde libretto's getoonzet met een aanzienlijke instrumentale en vocale bezettingen, maar zonder enscenering. Hij plaatste het orkest eerst in de orkestbak, maar een jaar later stelde hij ze op het podium op, achter de zangers, die aan de zijanten stonden, en dirigeerde zelf het geheel door de maat te slaan. In 1735 kreeg Händel de beschikking over een nieuw orgel, dat groter was en meer registers bezat dan het vorige. Voor een herneming van *Esther* vermeldde de aankondiging "two new concertos on the organ". Toen speelde Händel wellicht voor het eerst een concerto tussen de bedrijven van een oratorium. In 1738 publiceerde hij zijn *Six Concertos for the Harpsichord or Organ*, op. 4. Die zijn relatief eenvoudig: het orgel en het orkest wisselen elkaar grotendeels af, waarschijnlijk vanwege het gebrek aan contact met de musici, aangezien het instrument zich achter op het podium bevond.

In 1738 bestelde Händel een orgel dat via een mechanisme verbonden was met een klavecimbel dat midden op het podium stond. Op die manier kon hij gedurende de hele voorstelling aan het klavecimbel blijven zitten, zelf de basso continuo verzorgen, de koren op het orgel begeleiden en zijn concerto's spelen zonder van zijn plaats te komen. Hij schreef ook oratoriumdelen met verplichte orgelpartij in *Saul* (1739) en *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato* (1740). Mogelijk heeft hij ook het *Concerto voor orgel in D-groot* (HVV 296, 1739) in die omstandigheden geschreven: doordat de opstelling betere communicatie mogelijk maakte, kreeg het orkest meer ruimte in zijn begeleiding. Ondanks zijn grote kwaliteiten werd het werk niet opgenomen in de postume uitgave door John Walsh (1761), die de zes concerto's bundelde die tussen 1740 en 1751 in première waren gegaan (op. 7).

Händel bleef zijn eigen oratoria en concerto's uitvoeren in Londen en Dublin totdat zijn blindheid hem in 1751 dwong de leiding over te dragen aan John Christopher Smith. Hij bleef niettemin zijn concerto's uit het hoofd spelen en improviseerde de solopassages tot kort voor zijn dood in 1759. Zijn invloed reikte tot ver buiten Londen: zijn werken werden in heel Engeland uitgevoerd en hij inspireerde talrijke componisten van de volgende generatie, zowel in grote universiteitssteden zoals Oxford, als in provinciale centra zoals Newcastle en Birmingham. Daar valt ook Richard Mudge te situeren, een geestelijke die in 1718 geboren werd in Devon. Hij studeerde vanaf 1734 theologie in Oxford, maar het is niet bekend bij wie hij muziekles volgde. Waarschijnlijk hoorde hij William Hayes in Oxford spelen voordat hij zich in 1741 in de buurt van Birmingham vestigde. In 1749 publiceerde hij *Six Concertos in Seven Parts* in de vorm van *concerti grossi*. Het laatste van die zes laat het orgel in een modernere stijl voor het voetlicht treden, met virtueuze solopassages.

Maar mogen we de uitvinding van het orgelconcerto echter wel aan Händel toeschrijven? De Engelse componist Charles Babel, die in 1723 overleed, schreef een deel van een *concerto grosso* met een solo-orgelpartij lang voordat Händel zijn oratoria begon op te voeren. Händel zelf schreef een prachtige orgelpartij in een sonate en in een aria van het Romeinse oratorium *Il trionfo del Tempo e del Disinganno* (1707). In Duitsland schreef Johann Sebastian Bach in 1726 al verschillende *sinfonie* van cantates met verplichte orgelpartij. Hoewel die enkele voorbeelden dateren van vóór Händels orgelconcerto's en dus eerdere voorbeelden zijn van orkestwerken met orgelpartij, blijft Händel wel de eerste, zowel in Engeland als elders in Europa, die een hele bundel met concerto's voor orgel en orkest publiceerde. Het werd vervolgens een volwaardig genre, dat vele navolgers kende: nog voor het einde van de 18de eeuw schreven Engelse componisten al meer dan tweehonderd dergelijke concerto's.

Benoît Vanden Bemden / Vertaling: Jeroen De Keyser

BIOGRAFIE

Les Muffatti

Opgericht in 1996 vanuit een gedeelde passie voor muziek uit vervlogen tijden, heeft het ensemble Les Muffatti inmiddels een unieke plaats veroverd in de barokwereld van vandaag de dag. Wat hen echt onderscheidt, is hun duurzame collegiale werkwijze: beslissingen worden gezamenlijk genomen in een horizontale structuur. Vanuit een vaste kern van musici, waarbij afhankelijk van het project uitbreiding mogelijk is, durven zij elke keer een uitdaging aan te gaan in hun repertoirekeuze. Want dat kenmerkt hun artistieke visie: het opdiepen van werken die zelden of nooit worden uitgevoerd en deze met een frisse blik opnieuw bestuderen. Hiervoor slaan zij de handen ineen met trouwe muzikale partners uit binnen- en buitenland. Zo blijft de barokmuziek een levendig verkenningsterrain in plaats van een stoffig erfgoed onder een glazen stolp.

Hun discografie bij het label Ramée telt inmiddels een tiental opnames die door critici wereldwijd worden geprezen. De Brockes-Passion van Reinhard Keiser (2014), opgenomen met Vox Luminis, won de belangrijkste Belgische prijzen: een Klara Award, de Caecilia-prijs en een Octave de la Musique. Het album met reconstructies van de orgelconcerti van J.S. Bach met solist Bart Jacobs (2019) ontving prestigieuze internationale onderscheidingen, waaronder de Diapason d'Or de l'année (Frankrijk), een Luister 10 (Nederland), de Klara Award voor beste album (België) en CD van de maand van het tijdschrift Toccata (Duitsland). Hun meest recente opname, Bach Triple (2024), met solisten Sophie Gent, Frank Theuns en Bertrand Cuiller, werd eveneens met veel enthousiasme ontvangen door zowel pers als publiek.

Bijna dertig jaar na de oprichting vormen vriendschap en spelplezier nog steeds de unieke kernpunten van het ensemble. De kritieken bevestigen wat het publiek al lang weet: de musici brengen bevlogen, compromisloze uitvoeringen. De kracht van de collectieve gedachte straalt door in hun boeiende en inspirerende concerten. Daarbij is de barokmuziek van Les Muffatti niet braaf; hij gaat de dialoog aan, brengt zaken in beweging en zorgt voor puur luisterplezier.

Les Muffatti geniet de steun van de Federatie Wallonië-Brussel.

Bart Jacobs

Bart Jacobs behoort tot de belangrijkste Belgische organisten van onze tijd. Hij studeerde orgel, klavecimbel en basso continuo aan het Lemmensinstituut in Leuven bij Reitze Smits en Kris Verhelst, waar hij zijn masterdiploma's met de grootste onderscheiding behaalde. Na zijn studies werd hij aangesteld als organist van het koor van de Brusselse kathedraal onder leiding van Erik Van Nevel.

Tussen 2006 en 2010 onderscheidde hij zich op verschillende prestigieuze internationale concours: hij behaalde de eerste prijs op het Schnitgerconcours in Alkmaar — als eerste Belg ooit —, de derde prijs op het Internationaal Sweelinckconcours in Amsterdam, evenals de vierde prijs en de publieksprijs op het Internationaal Orgelconcours Musica Antiqua in Brugge.

Sinds 2012 is Bart Jacobs titularis-organist van de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal in Brussel. Daarnaast is hij bijzonder actief in de regio Klein-Brabant als organist, orgelleeraar en promotor van het orgelerfgoed. Hij is eveneens titularis-organist van het Thomasorgel in Bornem.

Als solist en continuospeler treedt hij op in heel Europa met gerenommeerde ensembles zoals Vox Luminis, Les Muffatti, Il Gardellino, Currende, Psallentes en het Hathor Consort. Zijn discografie wordt internationaal geprezen door de vakpers en omvat talrijke opnames gewijd aan Johann Sebastian Bach en verschillende opmerkelijke samenwerkingen. Tot zijn belangrijkste opnames behoren onder meer *Ein feste Burg ist unser Gott* (Ricercar, 2016), bekroond met een Choc de Classica, 5 Diapasons en een Gramophone Editor's Choice, evenals *Concertos for organ and strings* (Ramée, 2019), onderscheiden met een Diapason d'or de l'année en een Klara Award.

Als medewerker aan het project All of Bach van de Nederlandse Bachvereniging ontwikkelt Bart Jacobs daarnaast een artistieke onderzoeks- en creatiepraktijk binnen het orgelduo 422play, dat hij samen met Reitze Smits oprichtte. Sinds meerdere jaren doceert hij orgel en klavecimbel in Bornem en aan het Lemmensinstituut in Leuven. In 2021 ontving hij de Cultuurprijs van Bornem.

12:15
the summer
music festival

LE PAIN QUOTIDIEN
Rue des Sablons 11 - 1000 Bruxelles
T. 02 513 51 54 - sablon@lepainquotidien.be
Ouvert 7/7: semaine 7h à 19h et weekend 8h à 19h
www.lepainquotidien.be

Boulangerie & Restaurant
Petit-déjeuner - Brunch - Lunch - Pâtisserie

Basils
LIBERTÉ
CUCINA DI TRADIZIONE

UNE BOISSON OFFERTE

DANS NOTRE RESTAURANT TYPIQUE ITALIEN,
DURANT TOUTE LA DURÉE DU FESTIVAL.

Place de la Liberté 1
Bruxelles

basilsliberte.com
02 648 85 33

BRUZZ
YOU ARE THE CITY

ABONNEER JE NU GRATIS
OP BRUZZ.BE/ABONNEMENT

NIEUWS UIT BRUSSEL. CULTUUR IN BRUSSEL. BRUSSEL. **BRUZZ.**

Chamber Music at Bozar

Discover your programme

OPUS 3
Présidente / Voorzitter
Patricia Bogerd

Administrateurs / Beheerders
Martine D. Mergeay
Valérie Cardon
Claude Jottrand
Geert Robberechts
Quentin Bogaerts

rtbf
MUSIQ3

**RTBF MUSIQ3 SOUTIENT
LA VIE MUSICALE BELGE**

rtbf
duvio

Studio Graphique RTBF - Ambro Agency - Photo: Nicolas Veller

rtbf
La 1ère
ELLE ME
PARLE

PRÉSENTÉ PAR
SOPHIE BREMS, ÉLODIE DE SÉLYS
ET FRANÇOIS HEUREUX

**D'INFO
ET DE
CULTURE**

Matin Première
En radio, du lundi au vendredi de 5h à 10h

rtbf
duvio

Direction artistique /
Artistiek directeur
Arts/Scène Production
Bernard Mouton

REMERCIEMENTS / DANKWOORD

Opus 3 remercie tous ceux qui ont collaboré à la réalisation de cette 40e édition du Festival Midis-Minimes /

Opus 3 dankt van harte allen die hebben bijgedragen tot de realisatie van het 40ste Festival Midis-Minimes

La Fédération Wallonie-Bruxelles, Direction générale de la Culture, Service de la Musique

La Ville de Bruxelles / de Stad Brussel

Origin

Notre-Dame des Victoires au Sablon /
Onze-Lieve-Vrouw ter Zege op de Zave

Le Cercle royal Gaulois

Bozar

Le/het Koninklijk Conservatorium Brussel

La Boîte à Musique

RTBF-Musiq3 - RTBF-La1ère - BRUZZ - BX1

Le Pain Quotidien - Le Café des Minimes -
Basils Liberté

